



شیعه ایراد بگیرند و آن را غیرعقلانی بدانند، بسیاری از علما به سمت اصول فقه رفتند.

وی خاطرنشان کرد: عقل مبناپرداز است و اصول فقه ما نیز، مبنای خود را از عقل دریافت می‌کند و همچنین عقل در فقه نیز، مبناساز است، به‌سهم عقل و قرآن در استنباط، کم‌توجه شده‌ایم و نیاز داریم، اصول را توسعه بدهیم.

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تأکید کرد: تمام علم اصول بر تمام کلام استوار است و چون کلام شیعه با کلام اهل تسنن متفاوت است، باید اصول شیعه نیز متفاوت شود.

وی در پایان گفت: اصول فقه مبنا دارد و همه مسائل و قواعد آن منطقی و روش‌شناختی است؛ مرحوم شیخ طوسی ؒ نیز، مطلب سیدمرتضی ؒ را در ضرورت تأسیس و تدوین اصول مستقل شیعه، بر تفاوت مبانی تأکید می‌کند و بیان می‌دارد، اصول مبتنی بر علم کلام است.

گفتنی است، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ؒ، مرکز فقهی ائمه اطهار ؑ، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، انجمن علمی کلام اسلامی و انجمن فقه و اصول حوزه علمیه قم، مجمع عالی حکمت اسلامی، مرکز تخصصی کلام اسلامی امام صادق ؑ، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) و خبرگزاری رسا، از همکاران علمی و اجرایی برگزاری این رویداد بودند.

همچنین از کتب و آثار ویژه همایش با عناوین «فلسفه عقل» نوشته محمدعلی اردستانی، «نقد مکتب تفکیک» نوشته محمدحسن قدردان قراملکی، «روش‌شناسی علم کلام» نوشته حمیدرضا شاکرین و مجموعه سه جلدی مقالات همایش اجتهاد عقل‌گرا رونمایی شد.

همچنین برگزاری مناظره علمی با موضوع جایگاه عقل و نقل در اجتهاد کلامی، با حضور حجج‌اسلام محمدحسن قدردان قراملکی، محمدهادی گرجیان، محمدتقی سبحانی و رضا برنجکار، از دیگر بخش‌های این همایش ملی بود.

گزارش: رحیم کریمی



در دفترچه‌ای گرد آمده که می‌تواند، مورد استفاده مراکز پژوهشی قرار گیرد.

خاطرنشان می‌شود، در ابتدای این دیدار حجت‌الاسلام لیراوی مدیرکل اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه ملی نیز طی سخنانی، به معرفی آثار منتشرشده اداره‌کل در یک سال اخیر پرداخت و بزرگترین مشکل در حوزه پژوهش رسانه را همگام و همراه نبودن پژوهش و تولید دانست و گفت: لازم است پژوهش‌ها در راستای تولید باشد؛ اما نباید فراموش کرد که هدف ما تولید نیست و باید رویکرد پژوهش حفظ شود.

با کمک مراکز پژوهشی حوزه علمیه قم و استفاده از یافته‌های جدید در مسائل مختلف کشور، تحولات خوبی را رقم بزنند. معاون پژوهش حوزه‌های علمیه، ضمن ارائه گزارشی از فعالیت‌های صورت‌گرفته در این معاونت، گفت: آثار منتخب ۱۵ پژوهشگاه بزرگ که قریب به ۳۰۰ اثر می‌باشد، در قالب ۱۶ رشته علمی در سامانه‌ای بارگذاری و در کتابچه‌ای جمع‌آوری شده است. اولویت‌های پژوهشی، عناوین و محورهای مورد نیاز نظام و جامعه در ۲۵ رشته علمی با نظرخواهی از کارشناسان آن رشته‌ها و نیازسنجی،

پیام آیت‌الله العظمی سبحانی به همایش ملی «اجتهاد عقل‌گرا»

دین و خرد تفکیک ناپذیرند

همایش ملی «اجتهاد عقل‌گرا» با پیام حضرت آیت‌الله سبحانی و سخنرانی استاد رشاد به‌همت پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و همکاری برخی نهادهای علمی کشور در پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در شهر مقدس قم برگزار شد.

الحسن من‌القیبح» (کلینی، اصول کافی، ج۱، ص۲۹). عقلانیت آیین محمدی، به قلمروی معارف و اصول عقاید منحصر نیست؛ بلکه اساس فروغ آن را نیز تشکیل می‌دهد که به برخی از آنها در آیات قرآن تصریح شده است: «أقم الصلوة لذکری» (طه، ۱۴). «أقم الصلاة إن الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر ولذکرالله اکبر» (عنکبوت، ۴۵). از این رو، به‌دلیل عقلانیت احکام الهی است که پیامبر اسلام ﷺ در حدیثی می‌فرماید:

«حلال محمد حلال الی یوم‌القیامة وحرامه حرام الی یوم‌القیامة» (کلینی، اصول کافی، ج۱، ص۵۸).

البته راز جاودانگی شریعت اسلام هم، در هماهنگی احکام اسلامی با ساختار وجودی و فطرت و عقل انسان است.

بی‌شک اموری که برخاسته از فطرت آدمی است، در طی اعصار و قرون ثابت است. عالمان و فقهای اسلام علاوه بر این امر، با تمسک به اصول ذیل، حکم هر مسئله‌ای را مشخص می‌فرمایند: ۱. حجت حکم عقل؛ ۲. قاعده اهم و مهم؛ ۳. گشودن باب اجتهاد؛ ۴. پیروی از قواعد حاکم فقهی نظیر نفی حرج و نفی ضرر.

بنابراین شریعت اسلام جاودانه و تا ابد می‌تواند، پاسخ‌گوی همه نیازهای دینی آدمیان باشد.

اما مع‌الأسف، علی‌رغم عقلانیت اصول و معارف و احکام اسلام، گروهی از مسلمانان صدر اسلام، با پیروی از اندیشه خرافی پدران خود در عصر جاهلیت، بحث و جدل در معارف و عقاید را نوعی مخالفت با شریعت تلقی می‌کردند و کم‌کم مسأله تفکیک خرد از شریعت پدید آمد. ازجمله آنها، انکار اختیار و آزادی انسان و اعتقاد به جبراست؛ درصورتی‌که اسلام منادی آزادی و اختیار است. اگر انسان را مجبور و فاقد اختیار بدانیم، اعزام پیامبران و رنج مصلحان لغو خواهد بود. قرآن در این باره می‌فرماید: «وقل الحق من ربکم فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليکفر» (کهف، ۲۹)

همچنین حکومت اموی، مسأله قضاء و قدر را بیش از هر چیز ترویج می‌کرد تا بتواند وضع حاکمیت بر جامعه را معقول‌ان قلمداد کند و از این طریق، مردم را درباره هر نوع ناپسانمانی به سکوت وادارد. ابوهلالی عسکری می‌گوید: «معاویه نخستین کسی بود که گفت: تمام کارهای بندگان با اراده خدا انجام می‌گیرد» (مفید، الاوائل، ۱۳۲۷، ج۴، ص۱۱۵). وقتی عایشه همسر پیامبر ﷺ از معاویه بازخواست کرد که چرا بیعت فرزند خود را به مردم تحمیل کردی، وی در پاسخ گفت: «خلافت یزید قضاء و

متن پیام حضرت آیت‌الله سبحانی به این شرح است:

بسم‌الله الرحمن الرحیم «یا أیها الناس قد جاءکم برهان من ربکم وأنزلنا إلیکم نوراً مبیناً» (نساء، ۱۷۴)

قرآن، هدیه و رحمت و داروی شفابخشی است که خداوند از سر لطف به انسان‌ها ارزانی داشته است و گنجینه‌ای است که گوهر آن هیچ‌گاه پایان نمی‌یابد و فروغی است که هرگز خاموشی نمی‌پذیرد. از نظر قرآن، فقط یک دین از جانب خدا فروفرستاده شده است و تمام رسولان، مأمور به تبلیغ آن شده‌اند؛ زیرا دین نوح ﷺ، همان دین ابراهیم ﷺ و دین او، دین پیامبران ﷺ بعدی حتی دین خاتم پیامبران ﷺ است؛ چنان‌که می‌فرماید:

«إن الدین عند الله الإسلام» (آل عمران، ۱۹). مقصود از اسلام، تسلیم شدن و سر فرود آوردن در برابر خداست؛ درحالی‌که از طرف خداوند، دین واحدی بر تمام بشر عرضه شده؛ اما تکالیف بندگان در زمان‌های گوناگون مختلف بوده است. پیامبران با دین واحد ولی با شرایع گوناگون برای هدایت مردم معیوت شده‌اند. قرآن در عین تأکید بر وحدت دین، بر تعدد شرایع تصریح می‌کند. آن‌جا که می‌فرماید: «لکل جعلنا منکم شرعاً و منهاجاً» (مائده، ۴۸). تو گویی، آیین الهی نهر فیاضی است که همه پیامبران از آن بهره‌مند می‌شوند؛ ولی هر کدام از راهی و طریقه‌ای که با شرایط زمان و مکان و استعدادهای امت‌های خود، مناسب است، وارد می‌شوند.

خداوند، شریعت پیامبر اسلام ﷺ را شریعت کامل معرفی می‌کند و از آنجا‌که دین به کمال خویش نائل شده، دیگر لزومی ندارد که وحی رسالی برای این اکمال تداوم یابد. «البیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الإسلام دیناً» (مائده، ۳). آیین خاتم، با عقلانیت رابطه تنگاتنگی دارد. اصول، معارف و احکام فردی و اجتماعی و اخلاقی آن، در بسیاری از موارد با برهان و دلیل عقلی قابل تفسیر است و در یک تعبیر کوتاه، دین محمدی ﷺ با حکم عقل و خرد عجین شده و در مواردی که خرد، حق داورى دارد، کوچک‌ترین تفکیکی میان آن دو نیست. اصول دین با تعقل و خردورزی اثبات می‌شود. در قرآن هم، دلایل عقلانی بر این امر مطرح شده است و نیز روایات معصومین ؑ نیز، گویای این مطلب است. الهیات نهج‌البلاغه و کتاب توحید صدوق، همگی حاکی از هماهنگی عقل و

امام صادق ؑ در این باره می‌فرماید: «بالعقل عرف العباد خالقهم ... و عرفوا به

تسلیت در پی شهادت عالم خیرخواه، شجاع، انقلابی و منادی وحدت



در پی حادثه ناگوار ربایش و شهادت مولوی عبدالواحد ریگی، امام جمعه اهل سنت مسجد امام حسین ؑ شهرستان خاش، امام خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور و سران قوا، در پیام‌های جداگانه‌ای، ضمن اظهار تأثر از این حادثه، بر تعقیب و مجازات سریع و جدی جنایتکاران از سوی دستگاه‌های مسئول تأکید کردند.

• امام خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی

بسم‌الله الرحمن الرحیم حادثه ناگوار ربایش جناب مولوی عبدالواحد ریگی ؒ و به شهادت رساندن این عالم خیرخواه و شجاع، موجب تأسف و تأثر اینجانب گردید. اشعاری که این جنایت را مرتکب شدند، مزدورانی روسپاه‌اند که در خدمت دشمنان سعادت هم‌میهنان بلوچ و اتحاد اقوام ایرانی قرار گرفته‌اند. وظیفه دستگاه‌های مسئول، تعقیب و مجازات جنایت‌کاران است و باید با سرعت و جدیت انجام شود. اینجانب به خاندان محترم آن شهید و همه مردم بلوچستان به‌ویژه خاش و ایرانشهر تسلیت عرض می‌کنم و رحمت الهی را برای همگان مسئلت می‌نمایم.

• جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

بسم‌الله الرحمن الرحیم اقدام ناجوانمردانه دشمنان وحدت و امنیت ایران، در ربایش عالم خدمت‌گزار و صدیق، مولوی عبدالواحد ریگی و به شهادت رساندن آن شخصیت منادی وحدت، موجب تألم و تأثر گردید. شهادت این عالم بزرگوار، نشان‌دهنده ممزوج بودن خون شهدای شیعه و سنی برای حفظ ارزش‌های دینی و انقلاب اسلامی است.

وحدت شیعه و سنی یک وحدت شعاری و زبانی نیست و شهادت این شهید عزیز، رسواکننده عمق کینه و جهالت مزدوران استکبار است. جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، شهادت امام جمعه مکرم اهل سنت مولوی عبدالواحد ریگی را به خانواده آن عالم جلیل‌القدر و همه وابستگان و علاقه‌مندان به آن شهید، به‌ویژه مردم شهیدپرور استان سیستان و بلوچستان تسلیت عرض کرده و از خداوند متعال برای آن عالم خدمت‌گزار علو درجات و برای خانواده مکرمشان صبر و اجر مسئلت دارد.

• آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه

بار دیگر دست دشمنان انقلاب اسلامی و وحدت امت اسلام و ملت شریف ایران، از آستین مزدوران جنایت‌کار بیرون آمد و یک عالم خدوم و انقلابی اهل سنت را از جامعه ما گرفت. شهادت مولوی عبدالواحد ریگی ؒ امام جمعه اهل سنت مسجد امام حسین ؑ شهرستان خاش که به نام، صفت و حقیقت، بنده راستین خداوند یگانه بود، توسط اشعار، نشان دیگری از جنایات استعمار و برگ زرین دیگری از مقاومت‌های دلیرانه روحانیت بیدار اهل سنت در حمایت از انقلاب اسلامی و وحدت میهن اسلامی است.

دشمنان ایران که وحدت شیعه و سنی و اقوام ایرانی به‌ویژه هم‌میهنان عزیز بلوچ را نشانه گرفته‌اند، در واقع با اصل استقلال و ایستادگی و اقتدار ایران اسلامی دشمن هستند و خواب آشفته نابودی اسلام و انقلاب را در سر می‌پروراند که هرگز تعبیر نخواهد شد؛ چنانچه خدای عزیز در قرآن کریم فرمود: «ولیزالون یقاتلونکم حتی یردکم عن دینکم ان استطاعوا» (بقره/ ۲۱۷)

امید است با پیگیری‌های دستگاه‌های مسئول هرچه زودتر عوامل تهدیدکننده امنیت و اقتدار کشور و عوامل این اقدام وحشیانه، شناسائی و مجازات شوند و همه گروه‌ها و بزرگان در انجام وظایف خود در این مقطع حساس موفق شوند.

مدیریت حوزه‌های علمیه، شهادت این عالم متواضع، مردمی، انقلابی، شجاع، دارای سوابق حضور در دفاع مقدس و مدافع ولی‌امر را –که در تبلیغ دین و حقایق انقلاب اسلامی از هیچ تهدیدی نهراسید و رضای خدا را بر رضای دیگران ترجیح داد– به ملت ایران و رهبری معظم انقلاب اسلامی و همه مردم و روحانیت بلوچستان به‌ویژه شهرهای خاش و ایرانشهر و بازماندگان محترم آن فقید سعید تسلیت عرض نموده و از خدای منا برای بازماندگان صبر و اجر و برای میهن اسلامی وحدت و اقتدار و پیشرفت روزافزون و برای استان سرفراز سیستان و بلوچستان عزت و سربلندی و پیشرفت و همسنگی و اعتلای پایدار مسائل دارد. گفتنی است، مولوی عبدالواحد ریگی امام جمعه اهل سنت مسجد امام حسین ؑ شهرستان خاش، از مولوی‌های شاخص منطقه و استان سیستان و بلوچستان ۱۷ آذر ربوده شد و ۱۸ آذر پیکرش در یکی از جاده‌های فرعی شهرستان خاش درحالی‌که ۳ گلوله به سر وی شلیک شده بود، کشف شد.

گزارش: جلال خسروی

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه عنوان کرد

اداره کل پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما مهمترین مرکز راهبردی تولید محتوای دینی در رسانه ملی

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی گفت: آثار منتخب ۱۵ پژوهشگاه بزرگ که قریب به ۳۰۰ اثر می‌باشد، در قالب ۱۶ رشته علمی در سامانه‌ای بارگذاری و در کتابچه‌ای جمع‌آوری شده است..

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی، معاون پژوهش حوزه‌های علمیه در جمع پژوهشگران اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه، گفت: امروز اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، مهمترین مرکز راهبردی در تولید محتوای دینی در رسانه ملی است که می‌تواند